

el Newsletter d'Agroterritori

Newsletter nº 1
Febrer-Març del 2010

Anna Roca Torrent

Responsable de la Comissió Tècnico-científica

Des de la Fundació Agroterritori treballem per un desenvolupament territorial sostenible, promovent una nova consciència ambiental que tingui en compte els espais agraris com a elements vertebradors del territori, la societat, el medi ambient i el paisatge. Entenem que el caràcter multifuncional dels espais agraris s'entén només des de la seva vessant productiva, actuant de *pal de paller* de la resta de funcions que desenvolupa. Per a això la Fundació Agroterritori vol crear un espai de reflexió, de debat i un punt d'intercanvi d'informació de les eines i estratègies útils per a la preservació i gestió dels espais agraris, amb especial èmfasi sobre el fet periurbà.

Em complau presentar-vos la primera edició del newsletter d'Agroterritori. Amb aquesta publicació, que inicialment tindrà una periodicitat bimensual, pretenem acostar-vos tota la informació relativa als espais agraris periurbans, tant a nivell català com comunitari. Volem fer-vos partícips del que està passant al territori i posar a la vostra disposició les eines, dades i reflexions que us puguin servir per aprehendre el fet periurbà i la seva multifuncionalitat, sempre, però, des d'una perspectiva agrària.

L'AGENDA

Dinàmiques territorials del sector agrari al Camp de Tarragona

Lloc: Valls; Data: 22 de febrer de 2010 [[+informació](#)]

Seminari internacional Teoria i Paisatge

Lloc: Barcelona; Data: 25 i 26 de febrer de 2010 [[+informació](#)]

Com gestionar el bosc afectat per una pertorbació

Lloc: Olot; Data: del 24 febrer al 24 de març [[+informació](#)]

Rencontres Agrirurales

Lloc: Théza (sud de França); Data: 26 i 27 de febrer de 2010 [[+informació](#)]

La huerta, un paisaje singular infravalorado

Lloc: Almoradí (Alacant); Data: fins el 16 de març de 2010 [[+informació](#)]

Strumenti, piani, progetti per una nuova dimensione "Urbano-Rurali"

Lloc: Imola (Itàlia); Data: 4 i 5 de març de 2010 [[+informació](#)]

Si voleu estar al dia de les activitats [accediu a l'Agenda d'Agroterritori](#).

LES LECTURES

Agricultura Periurbana

Alafranca, O.; Pujolà, M. (eds)
Edicions UPC, juliol 2009

ISBN: 978-84-9880-364-8

La periurbanització de l'agricultura com a punt de partida d'una reflexió sobre les dinàmiques territorials que s'estan produint i els reptes a què ens afrontem per gestionar els espais agraris. Una revisió de tots els conceptes apareguts en les darreres dècades fruit de la proximitat entre el món rural i el món urbà en els espais periurbans. Des de la Barcelona al s.XVIII, fins al Dictàmen NAT/204, passant per models europeus de gestió (Holanda), aquest llibre ens ofereix els elements necessaris per entendre el debat territorial i el lloc que hi ocupen els espais agraris.

... i els articles d'accés obert:

Aldomà, I. (2009) *Les dificultats de manteniment de l'agricultura periurbana. L'exemple de l'Horta de Lleida*. Scripta Nova 13(284): 1-31.

[[accés a l'article](#)]

Nota: trobareu més informació sobre l'Horta de Lleida al portal d'Agroterritori [[clicqueu aquí](#)].

Padilla, M.; Jouve, A.M. (2007) *Les agricultures périurbaines méditerranéennes à l'épreuve de la multifonctionnalité*. Cahiers Agricultures 16(4): 311-317. [[accés a l'article](#)]

Participar. Com incidir en les decisions que afecten al territori

Institut del Territori
Col·lecció *Accions pel territori*,
setembre del 2009

La presa de decisions en planificació territorial requereix un fort coneixement de les diferents dimensions locals del territori (socials, econòmiques i culturals). Per a això és imprescindible que els agents locals i la societat en general participi en aquest procés decisor, essent una peça clau per entendre el territori.

Indicadors de Paisatge. Reptes i Perspectives

Nogué, J.; Puigbert, L.; Bretcha, G. (eds.)
Col·lecció *Plecs de paisatge*,
2009
ISBN: 978-84-613-1327-3

Els indicadors són un instrument que permeten la caracterització del paisatge i la monitorització de la seva evolució al llarg del temps. Són una eina imprescindible, doncs, pel disseny d'estratègies en el territori, així com l'avaluació dels seus efectes en temps real. Aquest llibre ens apropa a les teories d'indicadors i ens ofereix les bases pel disseny d'indicadors de paisatge. És, doncs, un model metodològic que pot ser una referència per a la caracterització dels espais agraris.

AGROTERRITORI us proposa....

ORGANITZACIÓ

agroterritori

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura,
Alimentació i Pesca Rural

L'assistència a aquesta jornada tècnica compta amb a hores de formació per a l'acreditació de personal tècnic assessor del Sistema d'assessorament agrari de Catalunya.

COL·LABORACIÓ

UNIO DE PAGESOS Consell Comarcal de l'Alt Camp

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Dinàmiques territorials del sector agrari al Camp de Tarragona 2010

Jornada tècnica

VALLS
22 de febrer de 2010

Pla Rural de Tarragona

La **Fundació Agroterritori** organitza el proper **22 de febrer, a Valls (Alt Camp)**, una jornada per reflexionar entorn el paper de la pagesia en l'estructura del territori. Entendre l'agricultura com una activitat amb un comportament multifuncional i una forta incidència sobre el territori ens ha de portar, ineludiblement, a concebre la pagesia com a protagonista del desenvolupament territorial. Per tal de reflexionar sobre les sinèrgies entre la pagesia, l'agricultura, els instruments de planificació i el territori hem convidat a diferents especialistes en la temàtica.

Lloc: Sala d'actes del Consell Comarcal de l'Alt Camp, c/ Mossèn Martí, nº3 Valls.

Data i hora: dilluns 22 de febrer del 2010 a partir de les 16,00h de la tarda.

Programa

16.00h Benvinguda i presentació de la jornada
Carme Mansilla, *presidenta del Consell Comarcal de l'Alt Camp*
Josep M. Coll, *coordinador territorial del Camp de Tarragona de la Unió de Pagesos i patró de la Fundació Agroterritori*

16.15h La Fundació Agroterritori, una reflexió sobre els espais agraris
Anna Roca, *responsable de la Comissió Tecnocientífica de la Fundació Agroterritori*

16.30h El paisatge agrari en l'ordenació del territori
Sergi Saladié, *professor de Geografia de la URV i coordinador del Catàleg del Paisatge del Camp de Tarragona*

17.15h Planejament territorial i espais agraris
Ferran Miralles, *coordinador del Pla Territorial del Camp de Tarragona*.

17.45h Debat sobre les dinàmiques territorials del sector agrari
Modera: Josep Montasell, *director del Parc Agrari del Baix Llobregat*

Taula de debat:
Sergi Saladié
Jaume Salvat (*professor de Geografia de la URV*)
Ferran Miralles
Josep M. Coll

Nota: cal que confirmeu l'assistència abans del divendres 19 de febrer a través del correu electrònic jcasals@agroterritori.org o bé del número de telèfon **93.268.09.00**. Persona de contacte: Joan Casals.

PRESENTACIÓ

PROGRAMA

16.00 h. Benvinguda i presentació de la Jornada.
Sra. Carme Mansilla, *presidenta del Consell Comarcal de l'Alt Camp*.
Sr. Josep M. Coll, *coordinador territorial del Camp de Tarragona de la Unió de Pagesos i patró de la Fundació Agroterritori*.

16.15 h. La Fundació Agroterritori, una reflexió sobre els espais agraris.
Sra. Anna Roca, *responsable de la Comissió Tecnocientífica de la Fundació Agroterritori*.

16.30 h. El paisatge agrari en l'ordenació del territori.
Sr. Sergi Saladié, *professor de Geografia de la URV i coordinador del Catàleg del Paisatge del Camp de Tarragona*.

17.15 h. Planejament territorial i espais agraris.
Sr. Ferran Miralles, *coordinador del Pla Territorial del Camp de Tarragona*.

17.45 h. Debat.
Taula de debat:
Sr. Sergi Saladié, *professor de Geografia de la Universitat Rovira i Virgili, coordinador del Catàleg del Paisatge del Camp de Tarragona*.
Sr. Jaume Salvat, *professor de Geografia de la Universitat Rovira i Virgili*.
Sr. Ferran Miralles, *coordinador del Pla Territorial del Camp de Tarragona*.
Sr. Josep M. Coll, *coordinador territorial del Camp de Tarragona de la Unió de Pagesos i patró de la Fundació Agroterritori*.
Modera Sr. Josep Montasell, *director del Parc Agrari del Baix Llobregat*.

19.00 h. Cloenda de la Jornada.

LLOC DE REALITZACIÓ
Sala d'actes del Consell Comarcal de l'Alt Camp
C/ Mossèn Martí, 3
Valls (Alt Camp)

INSCRIPCIONS
La jornada és gratuïta, però cal confirmar assistència abans del divendres 19 de febrer a través del correu electrònic jcasals@agroterritori.org o bé trucant al telèfon 932 680 900. Persona de contacte: Sr. Joan Casals.

Organitza:

Col·labora:

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

Trobareu més informació de la jornada al portal web d'Agroterritori (reflexions prèvies, presentacions i conclusions) ([clica aquí](#)).

L'espai agrari

La Ponderosa, oportunitat o obstacle

Barcelona

Al barri de Vallbona (districte de Nou Barris) trobem un dels darrers espais agraris de la ciutat de Barcelona. Les anomenades terres de La Ponderosa (antigament *Quadra de Vallbona del Baró de Pinós*) estan dedicades principalment a l'horta. Són una illa agrícola enmig de carreteres (C-31, C-33, C-58), la via del tren i el teixit urbà (figura 1), que es troba, desde fa temps, en un estat de quasi-desaparició. De les 540 mujades (264 ha) que tenia la finca a finals del s.XVIII, actualment només en queden 8 ha cultivades.

Aquest camps de cultiu -ja no periurbans, sinó urbans- són un espai emblemàtic, doncs són l'última explotació agrícola en actiu de la ciutat de Barcelona. Constitueixen, per tant, un element essencial de la memòria agrícola de la ciutat. Alhora, a la Ponderosa trobem l'últim tram del rec Comtal (construït a l'època medieval) que transcórrer al descobert i encara és funcional (es fa servir per regar els camps) (Montasell, 2009).

Per bé que socialment es reconeix la importància d'aquest espai i la necessitat de preservar-lo, la història de La Ponderosa és un clar exemple de la paradoxa que neix per voler conservar els valors i funcions d'un espai agrari (paisatgístics, ecològics, socials) sense considerar l'activitat econòmica que els genera.

De fet, ja en el Pla General Metropolità de Barcelona de 1976 s'hi preveia la construcció d'equipaments i l'ampliació de les infraestructures. No obstant, les obres no es van realitzar, continuant l'activitat agrícola fins a l'actualitat.

Amb l'actual pla urbanístic (Barcelona Regional, 2009) sorgia l'oportunitat de protegir aquest espai i fomentar-hi l'ús agrícola. El pla preveu la construcció de l'Àrea Residencial Estratègica de Vallbona, amb la qual s'edificarà el 70% de la superfície de la Ponderosa (habitatges protegits i equipaments locals, figura 2). I això tot i que el document de treball reconeix el valor *paisatgístic* d'aquest espai agrícola i manifesta la importància de preservar els horts. Pel que quedarà de les hortes (23.853 m², és a dir un 30%), sí que es preveu la seva conservació (per bé que els sòls quedaran classificats com a *equipaments públics i dotacionals*). Inclús es proposa la redacció d'un Pla Especial per regular l'activitat agrícola, les edificacions permeses o el tractament de les aigües residuals.

Es pot preservar l'anomenat valor paisatgístic del lloc menystenint l'explotació agrària? És obvi que La Ponderosa s'aboca, definitivament, a la seva desaparició. I per mantenir el paisatge agrícola haurem de recórrer a la fórmula dels horts urbans, o bé finalment haurem de redefinir l'indret com a espai verd i de lleure.

S'ha de reconèixer que l'oportunitat era magistral, doncs sorgia la possibilitat d'equipar Barcelona d'un

Figura 1: imatge aèria actual dels horts de la finca de la Ponderosa (font: GoogleEarth).

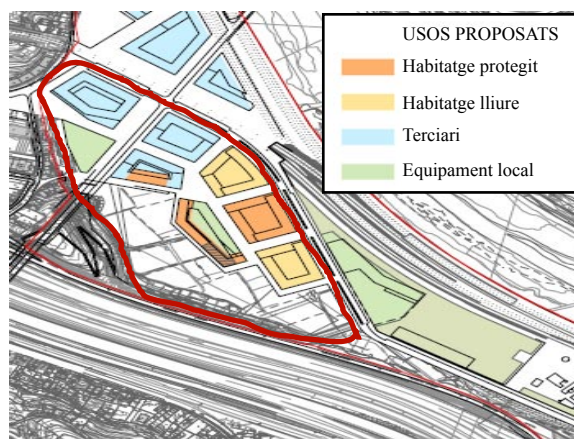

Figura 2: pla d'ordenació de l'ARE Vallbona: usos proposats (Barcelona Regional, 2009).

Nota: la línia vermella enmarca els horts de la Ponderosa.

espai agrari que efectivament donés compte dels múltiples valors associats a l'activitat agrària.

En definitiva, potser arribarem a conservar el paisatge, però no el paisatge agrícola, doncs l'agricultura ja no hi té cabuda a Barcelona.

Per saber-ne més:

Montasell, J. (2009) *Tret de gràcia a l'agricultura del Barcelonès*. El Punt Barcelona, 22/03/2009, pg.19.

Barcelona Regional (2009) *Pla Director Urbanístic de l'àrea residencial estratègica del barcelonès a l'àmbit de Barcelona. Àrea de Vallbona*. Ajuntament de Barcelona [[accés a la documentació](#)].

Web de [Nou Barris](#).

Web de l'[Ajuntament de Barcelona- Urbanisme](#).

El Vídeo

L'agricultura periurbana

Vídeo editat per [PURPLE](#) (Plataforma Europea de Regions Periurbanes) en el que s'expliquen les característiques territorials, socials i econòmiques de les zones periurbanes. Una bona manera d'introduir-se en el fet agrícola periurbà.

“Qualificar un territori de periurbà és anar més enllà de la tradicional classificació urbà/rural, i reconèixer que les fronteres entre les ciutats i els camps que les envolten són discontinues, fragmentades i multidimensionals”.

Mitjans de comunicació, opinions i notícies: actualitat

El debat agrari

dBalears, 26 de setembre de 2009
Morro, M. -article d'opinió-

Mateu Morro, historiador i polític mallorquí, ens acostia al debat existent a les Illes Balears respecte al tracte que reben els espais agraris en aquesta comunitat. L'article ens ofereix una breu reflexió sobre les principals urgències per frenar la desagrarització del territori i la posició que tenen els diferents partits polítics al respecte.

El debat agrari

Plantaron urbanizaciones en los huertos, y ahora se quejan de tener que comer ladrillos

Font: El Roto, El País 4 de febrer de 2010

Pagesia o ecologisme

Diari de Girona, 8 de gener de 2010

El conflicte existent per la inclusió dels espais agraris dins el Parc Natural del Montgrí... no era més fàcil fer un Parc Natural d'una banda i un Parc Agrari d'una altra?

Horts catalans amb DO

El Periódico, 21 de gener de 2010

Una estratègia interessant per l'agricultura periurbana és aproximar-se als consumidors... la Fundació Miquel Agustí ens proposa fer-ho amb productes d'elevada qualitat.

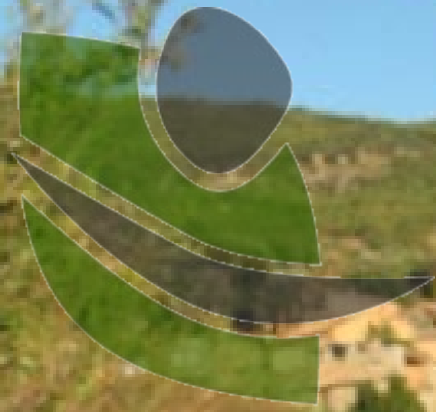

Territori, medi ambient i societat

Vídeo

En els darrers anys han aparegut nombroses plataformes ciutadanes crítiques amb el model de desenvolupament territorial actual, i reclamant vies de diàleg perquè la societat pugui participar en les decisions de planificació.

Nota: per accedir als continguts cliqueu sobre les imatges.

La Fundació Agroteritori en 59 segons

Escolteu l'explicació que fa l'Anna Ribas del perquè de la Fundació Agroteritori, els seus objectius i ambicions.... i tot en 59 segons!

[Àudio emès a l'espai Si no fos de Catalunya Ràdio](#)

Pacte Nacional per a les Infraestructures *Generalitat de Catalunya*

Mesura 113: Protecció dels espais d'interès agrari.

Definir i aprovar els instruments d'intervenció en el territori més idonis per a protegir els espais d'interès agrari davant d'altres usos del sòl, amb la finalitat de garantir l'equilibri entre els usos agraris i els altres usos del territori, i aconseguir d'aquesta manera que l'impacte de les infraestructures i del sòl urbà, industrial i logístic sigui el menor possible en els espais d'alt valor agrari.

En aquesta línia, incloure dins dels procediments d'avaluació de l'impacte ambiental un tràmit de valoració de l'impacte agrari, amb participació del departament de la Generalitat que sigui competent en matèria d'agricultura i dels representants dels interessos agraris afectats. Amb la mateixa finalitat, desenvolupar en el marc del Pla territorial general de Catalunya el Pla territorial sectorial agrari en la primera fase del pacte.

[\[documentació del pla\]](#)